

Helsingin yliopiston suositukset koskien umpeenpanokäytänteitä tilanteessa, jossa umpeenpanovalmisteiden saatavuus on huono

Kliinisen tuotantoeläinlääketieteen osasto

Tuotantoeläinten erikoiseläinlääkäri Riitta Niemi ja Professori Päivi Rajala-Schultz

17.12.2021

Lääkkeiden saatavuushäiriön aikana umpilääkitykset tulee kohdistaa ainoastaan eläimiin, joilla on piilevä tai kliininen utaretulehdus umpeutuksen hetkellä. Ohjetta tukevat kansainväliset taloudelliset arviot, joiden mukaan valikoiva umpilääkitseminen kaikkien lehmien lääkitsemisen sijaan on myös taloudellisesti kannattavampi strategia lypsykarjatilolle. Umpilääkkeitä riittää pidempään, kun hoidetaan ainoastaan lehmän soluttavat neljännekset kaikkien lehmän neljännesten sijaan. Korkean soluluvun lehmiltä voidaan seuloa maitonäytetuloksen tai lettupannutestin tuloksen perusteella tulehtuneet neljännekset terveistä neljänneksistä. Kansainvälisten tutkimusten perusteella neljänneskohtainen hoito on mahdollista ilman haittaa karjan utareterveydelle, kun neljännesten hoito perustuu neljänneskohtaiseen seulontaan maitonäytetulosten perusteella (Patel et al., 2017; Kabera et al., 2020; Rowe et al., 2020a; b, 2021).

Umpimycin vet valmisteeseen loppuessa valitaan lääkkeeksi Orbenin retard vet umpilääkevalmiste. Jos myös Orbenin retard loppuu, hoidetaan tulehtuneet neljännekset lypsykauden intramammaarivalmisteilla. Tällöin ennen umpeenjättöä tulehtuneet neljännekset hoidetaan 3-5 vuorokauden penisilliini- tai kloksasilliini-tuubilla lypsykauden hoitojen tapaan. Koska on mahdollista, että kaikista intramammaarilääkkeistä voi tulla pula, on tärkeää kohdistaa hoidot maitonäytetuloksen perusteella vain niitä tarvitseviin neljänneksiin.

Antibioottia sisältämättömät vedintulpat ovat tutkitusti tehokas keino suojata utaretta umpikauden utaretulehduksilta. Vedintulppien käyttäminen terveisiin, antibiootilla hoitamattomiin neljänneksiin on suositeltavaa. Vedintulpat voidaan laittaa myös antibiootilla lääkittyihin neljänneksiin lääkityksen jälkeen. Jos umpihoitovalmisteet loppuvat ja umpeutuksen yhteydessä neljänneksiä lääkitään lypsykauden lääkkeillä, tällöin lääkkeen antamisen jälkeen on hyvä suojata vedin tulpalla, koska lypsykauden valmiste on umpivalmistetta lyhytvaikutteisempi. Tulppien laittamisessa on tärkeätä noudattaa hyvää hygieniää ja oikeaa antotapaa.

Kabera, F., S. Dufour, G. Keefe, M. Cameron, and J.P. Roy. 2020. Evaluation of quarter -based selective dry cow therapy using Petrifiilm on-farm milk culture: A randomized controlled trial. *J. Dairy Sci.* 103:7276–7287. doi:10.3168/jds.2019-17438.

Patel, K., S.M. Godden, E.E. Royster, J.A. Timmerman, and B.A. Crooker. 2017. Pilot study : Impact of using a culture-guided selective dry cow therapy program targeting quarter-level treatment on udder health and antibiotic use. *Bov. Pract.* 51:48–57.

Rowe, S.M., S.M. Godden, D. V Nydam, P.J. Gorden, A. Lago, A.K. Vasquez, E. Royster, J. Timmerman, and M.J. Thomas. 2020a. Randomized controlled non-inferiority trial investigating the effect of 2 selective dry-cow therapy protocols on antibiotic use at dry-off and dry period intramammary infection dynamics. *J Dairy Sci.* doi:10.3168/jds.2019-17728.

Rowe, S.M., S.M. Godden, D. V Nydam, P.J. Gorden, A. Lago, A.K. Vasquez, E. Royster, J. Timmerman, and M.J. Thomas. 2020b. Randomized controlled trial investigating the effect of 2 selective dry-cow therapy protocols on udder health and performance in the subsequent lactation. *J Dairy Sci.* doi:10.3168/jds.2019-17961.

Rowe, S.M., D. V. Nydam, S.M. Godden, P.J. Gorden, A. Lago, A.K. Vasquez, E. Royster, J. Timmerman, M.J. Thomas, and R.A. Lyn ch. 2021. Partial budget analysis of culture- and algorithm-guided selective dry cow therapy. *J. Dairy Sci.* doi:10.3168/jds.2020-19366.